శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ఏకాదశస్కంధే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ఏకాదశస్కంధే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ
యస్త్వయాభిహితః పూర్వం ధర్మస్త్వద్భక్తిలక్షణః ।
వర్ణాశ్రమాచారవతాం సర్వేషాం ద్విపదామపి ॥ **1** ॥

యథానుష్ఠీయమానేన త్వయి భక్తిర్నృణాం భవేత్ ।
స్వధర్మేణారవిందాక్ష తత్ సమాఖ్యాతుమర్హసి ॥ **2** ॥

పురా కిల మహాబాహో ధర్మం పరమకం ప్రభో ।
యత్తేన హంసరూపేణ బ్రహ్మణేఽభ్యాత్థ మాధవ ॥ **3** ॥

స ఇదానీం సుమహతా కాలేనామిత్రకర్శన ।
న ప్రాయో భవితా మర్త్యలోకే ప్రాగనుశాసితః ॥ **4** ॥

వక్తా కర్తావితా నాన్యో ధర్మస్యాచ్యుత తే భువి ।
సభాయామపి వైరించ్యాం యత్ర మూర్తిధరాః కలాః ॥ **5** ॥

కర్త్రావిత్రా ప్రవక్త్రా చ భవతా మధుసూదన ।
త్యక్తే మహీతలే దేవ వినష్టం కః ప్రవక్ష్యతి ॥ **6** ॥

తత్త్వం నః సర్వధర్మజ్ఞ ధర్మస్త్వద్భక్తిలక్షణః ।
యథా యస్య విధీయేత తథా వర్ణయ మే ప్రభో ॥ **7** ॥

శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్థం స్వభృత్యముఖ్యేన పృష్టః స భగవాన్ హరిః।
ప్రీతః క్షేమాయ మర్త్యానాం ధర్మానాహ సనాతనాన్ ॥ **8** ॥

శ్రీభగవానువాచ
ధర్మ్య ఏష తవ ప్రశ్నో నైఃశ్రేయసకరో నృణాం।
వర్ణాశ్రమాచారవతాం తముద్ధవ నిబోధ మే ॥ **9** ॥

ఆదౌ కృతయుగే వర్ణో నృణాం హంస ఇతి స్మృతః।
కృత్యకృత్యాః ప్రజా జాత్యా తస్మాత్ కృతయుగం విదుః ॥ **10** ॥

వేదః ప్రణవ ఏవాగ్రే ధర్మోఽహం వృషరూపధృక్।
ఉపాసతే తపోనిష్ఠా హంసం మాం ముక్తకిల్బిషాః ॥ **11** ॥

త్రేతాముఖే మహాభాగ ప్రాణాన్మే హృదయాత్త్రయీ।
విద్యా ప్రాదురభూత్తస్యా అహమాసం త్రివృన్ముఖః ॥ **12** ॥

విప్రక్షత్రియవిట్శూద్రా ముఖబాహూరుపాదజాః।
వైరాజాత్ పురుషాజ్జాతా య ఆత్మాచారలక్షణాః ॥ **13** ॥

గృహాశ్రమో జఘనతో బ్రహ్మచర్యం హృదో మమ।
వక్షఃస్థానాద్ వనే వాసో న్యాసః శీర్షణి సంస్థితః ॥ **14** ॥

వర్ణానామాశ్రమాణాం చ జన్మభూమ్యనుసారిణీః।
ఆసన్ ప్రకృతయో నౄణాం నీచైర్నీచోత్తమోత్తమాః ॥ **15** ॥

శమో దమస్తపః శౌచం సంతోషః క్షాంతిరార్జవం।
మద్భక్తిశ్చ దయా సత్యం బ్రహ్మప్రకృతయస్త్విమాః ॥ **16** ॥

తేజో బలం ధృతిః శౌర్యం తితిక్షౌదార్యముద్యమః।
స్థైర్యం బ్రహ్మణ్యతైశ్వర్యం క్షత్రప్రకృతయస్త్విమాః ॥ **17** ॥

ఆస్తిక్యం దాననిష్ఠా చ అదంభో బ్రహ్మసేవనం।
అతుష్టిరర్థోపచయైర్వైశ్యప్రకృతయస్త్వమాః ॥ **18** ॥

శుశ్రూషణం ద్విజగవాం దేవానాం చాప్యమాయయా।
తత్ర లబ్ధేన సంతోషః శూద్రప్రకృతయస్త్వమాః ॥ **19** ॥

అశౌచమనృతం స్తేయం నాస్తిక్యం శుష్కవిగ్రహః।
కామః క్రోధశ్చ తర్షశ్చ స్వభావోఽంతేవసాయినామ్ ॥ **20** ॥

అహింసా సత్యమస్తేయమకామక్రోధలోభతా।
భూతప్రియహితేహా చ ధర్మోఽయం సార్వవర్ణికః ॥ **21** ॥

ద్వితీయం ప్రాప్యానుపూర్వ్యాజ్జన్మోపనయనం ద్విజః।
వసన్ గురుకులే దాంతో బ్రహ్మాధీయీత చాహూతః ॥ **22** ॥

మేఖలాజినదండాక్షబ్రహ్మసూత్రకమండలూన్।
జటిలోఽధౌతదద్వాసోఽరక్తపీఠః కుశాన్ దధత్ ॥ **23** ॥

స్నానభోజనహోమేషు జపోచ్చారే చ వాగ్యతః।
న చ్ఛింద్యాన్నఖరోమాణి కక్షోపస్థగతాన్యపి ॥ **24** ॥

రేతో నావకిరేజ్జాతు బ్రహ్మవ్రతధరః స్వయం।
అవకీర్ణేఽవగాహ్యాప్సు యతాసుస్త్రిపదీం జపేత్ ॥ **25** ॥

అగ్న్యర్కాచార్యగోవిప్రగురువృద్ధసురాంశుచిః।
సమాహిత ఉపాసీత సంధ్యే చ యతవాగ్ జపన్ ॥ **26** ॥

ఆచార్యం మాం విజానీయాన్నావమన్యేత కర్హిచిత్।
న మర్త్యబుద్ధ్యాసూయేత సర్వదేవమయో గురుః ॥ **27** ॥

సాయం ప్రాతరుపానీయ భైక్ష్యం తస్మై నివేదయేత్।
యచ్చాన్యదప్యనుజ్ఞాతముపయుంజీత సంయతః ॥ **28** ॥

శుశ్రూషమాణ ఆచార్యం సదోపాసీత నీచవత్ ।
యానశయ్యాసనస్థానైర్నాతిదూరే కృతాంజలిః ॥ **29** ॥

ఏవంవృత్తో గురుకులే వసేద్ భోగవివర్జితః ।
విద్యా సమాప్యతే యావద్ బిభ్రద్వ్రతమఖండితం ॥ **30** ॥

యద్యసౌ ఛందసాం లోకమారోక్ష్యన్ బ్రహ్మవిష్టపం ।
గురవే విన్యసేద్ దేహం స్వాధ్యాయార్థం బృహద్వ్రతః ॥ **31** ॥

అగ్నౌ గురావాత్మని చ సర్వభూతేషు మాం పరం ।
అపృథగ్ధీరుపాసీత బ్రహ్మవర్చస్వ్యకల్మషః ॥ **32** ॥

స్త్రీణాం నిరీక్షణస్పర్శసంలాపక్ష్వేలనాదికం ।
ప్రాణినో మిథునీభూతానగృహస్థోఽగ్రతస్త్యజేత్ ॥ **33** ॥

శౌచమాచమనం స్నానం సంధ్యోపాసనమార్జవం ।
తీర్థసేవా జపోఽస్పృశ్యాభక్ష్యాసంభాష్యవర్జనం ॥ **34** ॥

సర్వాశ్రమప్రయుక్తోఽయం నియమః కులనందన ।
మద్భావః సర్వభూతేషు మనోవాక్కాయసంయమః ॥ **35** ॥

ఏవం బృహద్వ్రతధరో బ్రాహ్మణోఽగ్నిరివ జ్వలన్ ।
మద్భక్తస్తీవ్రతపసా దగ్ధకర్మాశయోఽమలః ॥ **36** ॥

అథానంతరమావేక్ష్యన్ యథా జిజ్ఞాసితాగమః ।
గురవే దక్షిణాం దత్త్వా స్నాయాద్ గుర్వనుమోదితః ॥ **37** ॥

గృహం వనం వోపవిశేత్ ప్రవ్రజేద్ వా ద్విజోత్తమః ।
ఆశ్రమాదాశ్రమం గచ్ఛేన్నాన్యథా మత్పరశ్చరేత్ ॥ **38** ॥

గృహార్థీ సదృశీం భార్యాముద్వహేదజుగుప్సితాం ।
యవీయసీం తు వయసా తాం సవర్ణామను క్రమాత్ ॥ **39** ॥

ఇజ్యాధ్యయనదానాని సర్వేషాం చ ద్విజన్మనాం।
ప్రతిగ్రహోఽధ్యాపనం చ బ్రాహ్మణస్యైవ యాజనం ॥ **40** ॥

ప్రతిగ్రహం మన్యమానస్తపస్తేజోయశోనుదం।
అన్యాభ్యామేవ జీవేత శిలైర్వా దోషదృక్ తయోః ॥ **41** ॥

బ్రాహ్మణస్య హి దేహోఽయం క్షుద్రకామాయ నేష్యతే।
కృచ్ఛ్రాయ తపసే చేహ ప్రేత్యానంతసుఖాయ చ ॥ **42** ॥

శిలోంఛవృత్త్యా పరితుష్టచిత్తో
ధర్మం మహాంతం విరజం జుషాణః।
మయ్యర్పితాత్మా గృహ ఏవ తిష్ఠ-
న్నాతిప్రసక్తః సముపైతి శాంతిం ॥ **43** ॥

సముద్ధరంతి యే విప్రం సీదంతం మత్పరాయణం।
తానుద్ధరిష్యే నచిరాదాపద్భ్యో నౌరివార్ణవాత్ ॥ **44** ॥

సర్వాః సముద్ధరేద్ రాజా పితేవ వ్యసనాత్ ప్రజాః।
ఆత్మానమాత్మనా ధీరో యథా గజపతిర్గజాన్ ॥ **45** ॥

ఏవంవిధో నరపతిర్విమానేనార్కవర్చసా।
విధూయేహాశుభం కృత్స్నమింద్రేణ సహ మోదతే ॥ **46** ॥

సీదన్ విప్రో వణిగ్వృత్త్యా పణ్యైరేవాపదం తరేత్।
ఖడ్గేన వాఽఽపదాక్రాంతో న శ్వవృత్త్యా కథంచన ॥ **47** ॥

వైశ్యవృత్త్యా తు రాజన్యో జీవేన్మృగయయాఽఽపది।
చరేద్ వా విప్రరూపేణ న శ్వవృత్త్యా కథంచన ॥ **48** ॥

శూద్రవృత్తిం భజేద్ వైశ్యః శూద్రః కారుకటక్రియాం।
కృచ్ఛ్రాన్ముక్తో న గర్హ్యేణ వృత్తిం లిప్సేత కర్మణా ॥ **49** ॥

వేదాధ్యాయస్వధాస్వాహాబల్యన్నాద్యైర్యథోదయం।
దేవర్షిపితృభూతాని మద్రూపాణ్యన్వహం యజేత్ ॥ **50** ॥

యదృచ్ఛయోపపన్నేన శుక్లేనోపార్జితేన వా।
ధనేనాపీడయన్ భృత్యాన్ న్యాయేనైవాహరేత్ క్రతూన్ ॥ **51** ॥

కుటుంబేషు న సజ్జేత న ప్రమాద్యేత్ కుటుంబ్యపి।
విపశ్చిన్నశ్వరం పశ్యేదదృష్టమపి దృష్టవత్ ॥ **52** ॥

పుత్రదారాప్తబంధూనాం సంగమః పాంథసంగమః।
అనుదేహం వియంత్యేతే స్వప్నో నిద్రానుగో యథా ॥ **53** ॥

ఇత్థం పరిమృశన్ముక్తో గృహేష్వతిథివద్ వసన్।
న గృహైరనుబధ్యేత నిర్మమో నిరహంకృతః ॥ **54** ॥

కర్మభిర్గృహమేధీయైరిష్ట్వా మామేవ భక్తిమాన్।
తిష్ఠేద్ వనం వోపవిశేత్ ప్రజావాన్ వా పరివ్రజేత్ ॥ **55** ॥

యస్త్వాసక్తమతిర్గేహే పుత్రవిత్తైషణాతురః।
స్త్రైణః కృపణధీర్మూఢో మమాహమితి బధ్యతే ॥ **56** ॥

అహో మే పితరౌ వృద్ధౌ భార్యా బాలాత్మజాఽఽత్మజాః।
అనాథా మామృతే దీనాః కథం జీవంతి దుఃఖితాః ॥ **57** ॥

ఏవం గృహాశయాక్షిప్తహృదయో మూఢధీరయం।
అతృప్తస్తాననుధ్యాయన్ మృతోఽంధం విశతే తమః ॥ **58** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం ఏకాదశస్కంధే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥